

**NASIONALE
SENIOR SERTIFIKAAT**

GRAAD 11

NOVEMBER 2022

**RELIGIESTUDIES V2
NASIENRIGLYN
(EKSEMPLAAR)**

PUNTE: 150

Hierdie nasienriglyn bestaan uit 12 bladsye.

VRAAG 1

1.1 **Beskryf en analiseer krities die verklaring van wedersydse interafhanklikheid van godsdienste en samelewing onder die volgende hoofde:**

1.1.1 **Vroeë voedselproduseerders**

- Mense het opgehou rondtrek op soek na kos, water en skuiling.
- Hulle het begin om hulle in permanente gemeenskappe te vestig.
- Hulle het begin om voedsel te produseer.
- Met afloop van tyd het hulle minder gejag,
- Hulle het begin om diere soos skape en koeie mak te maak.
- Hulle het verskillende boerdery-tipes, soos gewas- en/of dierproduksie begin.
- Die manier van lewe het verander – hulle het begin om 'n nuwe manier van lewe daar te stel om hul lewenstyl te verbeter, bv. pottebakkerie, maak van metaal (soos yster) en weef van klere.
- Teen hierdie tyd was daar voldoende voorsiening van voedsel.
- 'n Gestruktureerde tipe leierskap was gevorm om groter sosiale groepe te bestuur.

LET WEL: *Enige relevante feite moet gekrediteer word.*

(8)

1.1.2 **Vroeë staatsgenootskap**

- Mense was permanent in gemeenskappe gevestig.
- Hulle het in grootte gegroei.
- Meer politieke en sosiale strukture was nodig.
- In baie gemeenskappe het dit tot die transformasie van state gelei waar klein dorpieë of stede onder beheer van 'n leier of koninklike familie gekom het.
- Al die groot wêreldgodsdienste (Islam, Christendom, Judaïsme, Boeddhisme en Hindoeïsme) het in die vroeë staatsamelewings begin.
- Groot samelewings soos Afrika, Europa, Indië en Suid-Amerika ens. het tot ingewikkelde samelewings met merkwaardige kulture en tradisies gegroei wat oor lang afstande met ander samelewings handel gedryf het.

LET WEL: *Enige relevante feite moet gekrediteer word.*

(8)

1.1.3 Jagter-versamelaars

- Jag-en-versamel was 'n manier van lewe wat tydens die vroeë ontwikkeling van die mens bestaan het.
- Mense het in grotte gewoon.
- Hulle het die bas van bome geëet.
- Hulle was nomadies.
- Hulle het vuur gemaak deur klippe teen mekaar te slaan.
- Hulle het diere se vleis geëet.
- Gedurende die era was daar geen hutte nie.
- Die era was bekend as die Steentydperk omdat die mense klippe gebruik het om diere dood te maak en vuur te maak.
- Rituele het rondom jag gesentreer/gedraai.

LET WEL: *Enige relevante feite moet gekrediteer word.*

(8)

1.2 1.2.1 **Bespreek die punte van kritiek met betrekking tot die konflikteorie.**

- Daar word gesê dat hulle vanuit 'n valse uitgangspunt begin.
- Hulle het 'n baie eensydige siening wat aan konflik 'n allesoorheersende rol toeskryf.
- Hulle beskou die belangrike waardes aan die van altruïsme en vrywillige, spontane samewerking as ewe belangrik ten opsigte van die menslike lewe.
- Konsentreer nie net op hoe dinge werk nie.
- Bevorder in werklikheid konflik.
- Slaag nie die toets van ooreenstemming en bruikbaarheid nie.
- Ingeboude vooroordeel.
- Dit bring nie in berekening dat godsdiens dikwels nie bloot klasbelang ondersteun het nie.
- Dit het teen sulke belange gegaan.
- Sulke teorieë stem nie altyd ooreen met die werklike rol wat godsdiens speel nie.

(8)

1.2.2 **Bespreek die seining van enige EEN religie oor religieuse pluralisme. (Hindoeïsme word as voorbeeld bespreek.)**

- Die verskillende godsdienstige tradisies word beskou as verskillende openbarings van die een goddelike werklikheid.
- Bied verskillende maniere vir bevryding.
- Hindoeïsme is 'n breë en verdraagsame godsdiens.
- Die Vendas word as die perfekte openbaring en goddelike werklikheid beskou.
- Alle ander religieë was daarteen getoets.
- Daar is net een goddelike werklikheid wat deur Hindoe skrifte openbaar is.
- Ander openbarings word as sekondêr beskou en moet teen die Hindoe-openbaring nagegaan word.
- Hindoeïsme aanvaar nie eksklusiewe waarheid as aansprake van enige ander godsdiens nie.
- Hulle glo dat hulle die ontvangers en bewaarders van die ware openbaring is.
- Hulle kan probeer om ander van die waarheid te oortuig.

LET WEL: *Enige relevante feite moet gekrediteer word.*

(8)

1.2.3 **Verduidelik kortliks die konsep *teorie*.**

- Teorieë word uitgevind of geskep en nie ontdek nie.
- Teorieë word ontwikkel deur mense wat die vermoë het om verbindings te maak tussen elemente waar geen vorige verbinding bestaan het nie.
- Mense moet baie hard werk om teorieë te skep.
- Hulle moet hulle op 'n oortuigende wyse aanbied.
- Teorieë kan en moet gekritiseer word.

LET WEL: *Enige relevante feit moet gekrediteer word.*

(4)

1.3 **Analiseer hoe Godsdienstige gemeenskappe en hul leiers 'n baie belangrike rol in die stryd teen apartheid in Suid-Afrika gespeel het. Bespreek hierdie stelling.**

- Baie godsdienstige gemeenskappe het 'n deurslaggewende rol gespeel in die stryd teen die Nasionale Party se beleid van rassisme.
- Die Nasionale Party se bewind het godsdiens misbruik om apartheid te regverdig.
- Vanaf die 1950's het leiers van verskillende godsdienstige gemeenskappe verenig.
- Hulle het saam gestaan in die stryd teen geregtigheid, gelykheid en nie-rassisme.
- In 1984 het lede van verskillende gelowe, soos Hindoes, Jode, Moslems en Christene Wêreldkonferensie van Godsdiens en Vrede gestig.
- Die Suid-Afrikaanse Raad van Kerke was in 1968 gestig en het 'n belangrike rol in die stryd teen apartheid.
- Die oproep vir Islam is in 1964 gevorm.
- Die Jode vir Geregtigheid is in 1985 gestig en het ook 'n belangrike rol in die stryd om vryheid gespeel.
- Aartsbiskop Desmond Tutu was 'n uitgesproke kritikus van die apartheidsregering.

LET WEL: *Enige relevante feit moet gekrediteer word.*

(6)
[50]

VRAAG 2

2.1 Bespreek religie en die staat onder die volgende hoofde:

2.1.1 Staatsgodsdienst

- 'n Staatsgodsdienst is een waar die godsdienst amptelik erken, aangeneem en deur die staat ondersteun word.
- Die verhouding tussen godsdienst en staat verskil van land tot land.
- Somtyds word 'n godsdienst as die amptelike staatsgodsdienst van 'n land beskou, maar het dan geen spesiale voordele nie.
- In ander gevalle ontvang die godsdienst finansiële ondersteuning van die regering.
- Wanneer 'n land een amptelike godsdienst het, beteken dit nie dat die land die reg om die godsdienst van jou keuse te beoefen, beskerm of dat teen ander godsdienste diskrimineer sal word nie.

LET WEL: *Enige relevante feite moet gekrediteer word.*

(6)

2.1.2 Sekulêre staat

- Dit is wanneer 'n land verkies om 'n sekulêre staat te wees.
- Dit beteken dat die land nie as godsdienstig of nie-religieus beskou kan word nie.
- In so 'n geval probeer 'n land om staat en godsdienst apart te hou.
- Amptelik sal die regering geen godsdienst ondersteun of teenstaan nie.
- Baie lande het sekularisasie amptelik aangeneem as 'n manier om seker te maak dat alle godsdienste dieselfde behandeling en regte geniet, veral in lande waar daar baie verskillende godsdienstige gemeenskappe is.
- 'n Sekulêre staat probeer om te verseker dat sy regeringsbeleide en wette nie deur gemeenskappe se godsdienstige oortuigings en praktyke beïnvloed word nie.

LET WEL: *Enige relevante feite moet gekrediteer word.*

(6)

2.1.3 Teokratiese staat

- 'n Teokratiese staat is 'n regeeringsvorm waarin 'n Opperwese as hoof van die regering erken word.
- Dit is die vorm van regering waarin die Opperwese se opdrag as die wet beskou word.
- Regerings op aarde word deur die Opperwese se verteenwoordigers behartig, m.a.w. priesters en konings.
- Argeoloë glo dat die vroeë Joodse, Tibettaanse en Egiptiese samelewings almal teokrasieë op verskillende tye was.
- Hedendaagse Iran probeer om 'n Islamitiese teokrasie te wees.
- In Israel is daar baie ultra-ortodokse Joodse sosiale en politieke bewegings wat die idee bevorder dat Israel 'n teokrasie moet word.
- Daar is twee soorte teokrasieë:
- Die eerste soort is waar die mense glo dat 'n koning/koningin self 'n inkarnasie van God is.
- Die tweede soort is waar die staat deur priesters beheer word, en daar geglo word dat hulle 'n spesiale transendente band met God het.

LET WEL: *Enige relevante feite moet gekrediteer word.*

(6)

2.2 Verduidelik die woord *massamedia* en beskryf hoe dit tot die verspreiding van godsdiens kan bydra.

- Die media dra inligting na mense oor gebeurtenisse wat rondom hulle plaasvind.
- Mense kyk na die inligting en vorm 'n opinie.
- Hierdie opinies stel hulle in kennis hoe om op te tree.
- Selfs wanneer die media poog om objektief te wees, bied hulle ook 'n standpunt aan.
- Oningeligte verslaggewing mag sommige godsdienste se reputasies beskadig.

LET WEL: *Enige relevante antwoorde moet gekrediteer word.*

(8)

2.3 Bespreek die rol wat simbole in religie speel onder die volgende hoofde:

2.3.1 Fokus-simbole

- Die woord fokus verwys na 'n sentrale punt van aandag of belang.
- Dit word gebruik om op geloof te fokus.
- Dit is gewoonlik 'n hoofsimbool vir 'n spesifieke tradisie.
- In Islam sluit die fokus-simbool die sekelmaan en ster in.
- In Judaïsme sluit die fokus-simbool die ster van David en die Menora in.
- In die Christendom sluit die fokus-simbole die kruis en die vis in.
- In Hindoeïsme is die OM-teken en die verskeie pligte, die fokus-simbole.
- Fokus-simbole kan gehoor word byvoorbeeld, die oproep tot gebed by die Muezzin in Islam, en die OM-klank gedurende meditasie in Hindoeïsme.

LET WEL: *Enige relevante antwoorde moet gekrediteer word.* (8)

2.3.2 Voorstellende simbole

- Dit is iets wat soortgelyk is aan die ding wat dit verteenwoordig, byvoorbeeld 'n straatkaart is 'n veel kleiner verteenwoordiging van die landskap.
- In godsdiens is 'n verteenwoordigende simbool soortgelyk aan iets waarvoor dit staan.
- In die Ortodokse Christelike tradisies is daar skilderye op hout wat ikone genoem word, waar daar gesê word die heilige is daarin teenwoordig.
- Die ikoon van Maagd Maria en baba Jesus Christus is nie Maria en Jesus nie.
- Wat dit 'n ikoon maak is die teenwoordigheid van die heilige wat veronderstel is om in die prentjie te wees.
- 'n Icoon kan 'n klank, 'n woord, 'n gebaar of 'n postuur wees, byvoorbeeld, wanneer die OM-klank in Hindoe-praktyke gedreun word, word dit geglo dat dit energie dra.

LET WEL: *Enige relevante antwoord moet gekrediteer word.* (8)

2.3.3 Verteenwoordigende simbole

- 'n Verteenwoordigende simbool is 'n simbool wat vir (verteenwoordig) iets anders staan.
- Dit kan soms as 'n teken funksioneer, byvoorbeeld, as 'n kruis op 'n gebou gebruik word om 'n plek van aanbidding aan te dui.
- Die kruis is die kragtigste simbool wat tradisie en die sentrale geloof van godsdiens voorstel.
- Die kruis herinner Christene aan die dood van Jesus Christus op die kruis by Golgota.
- Alfa en Omega is ook 'n verteenwoordigende simbool.
- Dit herinner Christene dat Christus die begin en die einde is.
- Hy is die eerste en die laaste.

LET WEL: *Enige relevante feite moet gekrediteer word.* (8)

[50]

VRAAG 3

3.1 Tipes dialoog

3.1.1 Dialoog van aksie lewe

- Is die mees algemeenste vorm van dialoog.
- Dit verwys na die verhoudings wat verskillende geloofsoortuigings by die huis, op skool en in die werkplek ontwikkel.
- Mense vier mekaar se verjaarsdae, woon mekaar se troues by en ondersteun mekaar in tye van teëspoed.
- Hulle bespreek nie gewoonlik godsdiens nie.
- Hulle steun op waardes van hul gemeenskaplike menslikheid.
- Lede bied basiese dienste in hospitale op Kersdag aan.

LET WEL: *Enige relevante feite moet gekrediteer word.*

(10)

3.1.2 Dialoog van die aksie

- Die dialoog is afhanklik van onderlinge begrip en vertroue.
- Baie geleenthede om die gemeenskap te dien ontstaan, wanneer mense van verskillende geloofsoortuigings meer vertroue opbou en leer om mekaar te vertrou.
- Die verbintenis om alle vorme van menslike ongeregtigheid teen te staan.
- Om die versperrings van ras, geslag of klas af te breek.
- Om onregverdige maatskaplike strukture uit te daag.
- Die toewyding om die gemeenskap met onderwys, gesondheidsorg en maatskaplike dienste te dien.
- Die stryd teen die gelyke verspreiding van hulpbronne.
- Probeer om die wedersydse, onderlinge verhouding tussen vrede en regverdigheid te verstaan.
- Interkerklike hospiese wat terminale siektes versorg.
- Uitreiking na die hawelose, straatkinders en bejaardes.
- Slagoffers van MIV/Vigs te ondersteun.

LET WEL: *Enige relevante feite moet gekrediteer word.*

(10)

3.2 Verduidelik kortliks die bydrae wat elk van die volgende godsdienstige organisasies kan maak om die kwaliteit van lewe in die wêreld te verbeter:

3.2.1 Wêreldparlement van Godsdienste (WPG):

- Die Wêreldparlement van Godsdienste het vir die eerste keer in 1893 in Chicago ontmoet om verskillende godsdienstige groepe saam te kry ten einde te soek vir antwoorde op sake wat die hele wêreld affekteer.
- Sedertdien het dit weer in Chicago in 1993, in Kaapstad in 1999, in Barcelona in 2004 en in Melbourne in 2009 ontmoet.
- In 1993 was daar 'n konferensie in Chicago waar al die deelnemers 'n verklaring onderteken het wat 'n aantal beginsels vir 'n globale etos (moraliteit) uiteengesit het.
- Dit het ook benadruk om oor menseregte te praat en dit is ook belangrik om oor mense se verantwoordelikheid te praat.
- In 1999 het die Kaapse parlement begin met 'n uitstalling van internasionale Vigs kwiltwerk om die pandemie van Vigs in Suid Afrika te beklemtoon.

LET WEL: *Enige relevante feite moet gekrediteer word.*

(10)

3.2.2 Wêreldkonferensie van Godsdienste vir Vrede (WKGV):

- Dit was in 1970 gestig as 'n forum waar leiers van verskillende godsdienste kan ontmoet en gemeenskaplike probleme kon bespreek en saam oplossings vir wêreldvrede kan vind.
- Dit het sedertdien elke vyf jaar ontmoet.
- Dit is verbind tot respek vir kulturele verskille, terwyl dit terselfdertyd die gemeenskaplike menslikheid van almal vier.
- Daar is 'n tak in Suid-Afrika.
- Die WKGV is aktief op alle vastelande en het 'n rol gespeel in sommige konflik-areas in die wêreld.

LET WEL: *Enige relevante feite moet gekrediteer word.*

(10)

3.2.3 Wêreldraad van Kerke (WRK):

- Die WRK was in 1948 gestig.
- Die fokus was om samewerking tussen die verskillende godsdienstige tradisies te ontwikkel.
- Teologiese ontdekking deur middel van intergeloofsdialoog in 1995.
- Dit het belangrike tekste gepubliseer om die proses te ondersteun.
- Die WRK moedig dialoog op DRIE maniere aan.
- Samewerking tussen verskillende gelowe.
- Samewerking tussen godsdienste en die regering om gemeenskaplike probleme in die wêreld te bespreek en om saam oplossings vir dit te soek.

LET WEL: *Enige relevante feite moet gekrediteer word.*

(10)

[50]

VRAAG 4**4.1 Bespreek die siening van die volgende religieë oor ontspanning, rus en vermaak: (Vir die doel van die nasienriglyn word Judaïsme, Christendom en Islam bespreek.)****4.1.1 Judaïsme:**

- In Judaïsme word die Sabbat as 'n rusdag onderhou.
- Dit is 'n baie belangrike godsdienstige aktiwiteit.
- Dit begin Vrydae met sonsondergang tot Sondag-sonsondergang.
- Gedurende die tydperk vind geen werk plaas nie.
- Niemand word toegelaat om aan enige ontspanningsaktiwiteite, wat verband hou met werk, deel te neem nie. (10)

4.1.2 Christendom:

- Vir meeste Christen-groepe is die Sabbat 'n dag van rus.
- Dit duur van Saterdag middernag tot middernag Sondag.
- Die Sewedaagse Adventiste en Ibandla LaMaNazaretha volg die ouer Joodse ideaal om die Sabbat op Saterdag te hou.
- In baie lande, insluitende Suid Afrika, word die wet afgedwing om Sondag Sabbat te hou.
- Die wet was onlangs verslap om minder streng te wees.
LET WEL: *Enige relevante feite moet gekrediteer word.* (10)

4.1.3 Islam:

- Islam verbied nie Moslems om op Vrydae te werk nie.
- Gelowiges moet een van hul vyf gebede in 'n moskee bid, in plaas van om dit alleen te doen.
- Baie Suid-Afrikaanse Moslems wy Vrydae aan godsdienstige sake toe.
- Daar is ook feeste deur die jaar.
- Volgelinge van die geloof moet dieselfde aantal vry dae as Jode en Christene hê. (10)

4.2 Bespreek die rituele wat tydens die geboorte van kinders uitgevoer word:

4.2.1 Islam:

- Die Adhan is die eerste woord wat 'n Moslem-baba moet hoor.
- Die oproep van gebed word in die kind se oor by geboorte gefluister.
- Op die sewende dag word die baba se hare tydens 'n spesiale seremonie afgesny.
- Volgens tradisie word die hare se gewig in goud aan die armes gegee.
- Moslem-seuns word besny wanneer hulle sewe dae oud is, alhoewel dit enige tyd voor puberteit gedoen kan word.
- Dit is ook tradisie om 'n naam vir die baba op die sewende dag te kies.

LET WEL: *Enige relevante feite moet gekrediteer word.*

(10)

4.2.2 Afrika tradisionele religie:

- Die geboorte ritueel (Imbeleko) van die Ama-Xhosa vind kort na geboorte plaas.
- Lede van die stam kom in 'n beeskraal saam waar hulle 'n dier slag.
- Die vel word gehou vir die kind om op te slaap, veral wanneer die kind siek is of dit noodsaaklik is om gemaklik te wees.
- Die ritueel lei die kind in die stam wat voorvaders insluit.
- Die baba word 'n naam op dieselfde dag van geboorte gegee.
- Na 'n jaar sny die ouers die hare van die kind.
- Na 'n jaar word die geboorteseremonie afgehandel.

LET WEL: *Enige relevante feite moet gekrediteer word.*

(10)

[50]

TOTAAL: 150